

מבתי גוואי מתוך

היכלו הפנימי והאישי

של רשכבה"ג מרן

הגראמ"מ שך זצוק"ל

ואחר האש קול דממה דקה

בימים הקרובים עתיד להופיע ספר איכותי נדיר בסגנונו ובמהותו 'בסערת אש' - הספר כ-500 עמודים בנוי על פתקאות אישיות אותנטיות | מבט מהבית פנימה, ליד הגמרא בתוך כבשן האש ולצד הבעיות הקשות שעלו על שולחנו של מרן בכל התחומים, דעת תורה צרופה ומזוככת - כפי שהקרובים אליו ביותר ידעו להכיר כל תיבה שיצאה מפי מרן זצוק"ל שאחד מהמיוחדים שבהם הלא הוא - הרב הגאון רבי רפאל וולף שליט"א | הרב א. חפץ הציץ בספר שעלה על מכבש הדפוס ויראה אור בקרוב, וליקט כלשונם - שורות אש, תורה, ענווה, השקפה, ויראת אלוקים

מרן זצוק"ל
בחתונת רבי רפאל

הספר ערוך בסגנון מקורי ללא סותרות, אלא במלקט מהרשימות - כפי שנכתבו בשעתן. הספר מחולק למדורים ולנושאים שונים, ובמדור שימוש חסמים מובאות עובדות שסיפר רבינו מגדולי ישראל. במה מהם - עובדות שאינן ידועות מובאות להלן.

יפר כי בסלוצק היה גוי מוסר ומציק ליהודים. התכנסו מניין לעזרת נשים, והוא ביניהם, ואמרו תהילים ולמחרת מת הגוי מיתה פתאומית.

היה נוכח בהלוויית מרן הגר"ד זצוק"ל בוויילנא. מרן הגר"ע זצוק"ל לא השתתף, כי לא הודיעו לו על זה אך אח"כ כשנכנס למרן הגר"ע זצוק"ל אחרי הלוויה הבין שמרן הגר"ד זצוק"ל נפטר, כי אף אחד לא בא אליו באותו יום לשאול שאלות.

מרן הגר"ח זצוק"ל בעת נסעו ברכבת, קנה אצל אישה ענייה כוס תה כדי שתרוויח כמה פרוטות. ואמר למרן הגאון רבי א"ז מלצר זצוק"ל שליווהו, "כשקונים כוס תה כדי לעזור לאשה ענייה שתרוויח - הוא דבר חשוב, ומצווה גדולה. ואם קונה התה להנאת עצמו, הופך דבר חשוב - לדבר גס". (והמשיל לזה משל)

בשם מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל: לאדם צריך להיות לו שלוש פייגען.

אחד על 'עצמו', אחד על 'אשתו', ואחד על כל 'העולם'. והוסיף: דווקא בסדר הזה, קודם על 'עצמו' - ואח"כ על אשתו ועל העולם, ולא על אשתו ועל העולם - ואח"כ על עצמו.

התפעל מהגאון הגדול רח"ש קרליץ זצ"ל שאיחר לשמחת אירוסיו בתו למען עניין ציבורי. אמר לו: "על יד מי תשב בגן עדן - תצטרך לשבת בגן עדן לברך" (העוה"ב שלך כל כך גדול על הפעולה הזו - אין דומה לזה - תהיה לברך) ואמר שמרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל היה מתבטא כך, על צדיק בסלוצק שכשיבוא לעולם האמת לא ימצאו לו שכנים להיות עמם.

בשם מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל: אין שוחט בעיר החשוד 'להאכיל טריפות'. אבל יש שוחטים החשודים לרמות את 'הרב' שהוא יפסוק על 'אסור' שהוא 'כשר'. כגון לכסות הנקב של הריאה וכדו'.

סיפר שנכח בעת סעודה שלישית עם מרן הגר"ע זצוק"ל בוויילנא, יחד עם הגאון רבי ישראל גרשון סולובייצק זצוק"ל ועוד, ושוחחו על מרן הגאון רבי מאיר שמחה זצוק"ל שכשהיה רב בביאליסטוק התנהג שם בתקיפות יתירה, כגון אם אחד נכנס לביכ"נ עם 'קראגין' בכגרו גער בו והוציאו מביה"כ כי אז זה היה פירצה. אולם אח"כ כשהגיע לדווינסק שינה התנהגותו ולא התנהג בכזו תקיפות.

ואמר אחד הנוכחים כי מרן הגר"מ זצוק"ל היה גאון ובעל שכל, וכשהיה ב'ביאליסטוק' היה צורך להתנהג בתקיפות - משא"כ ב'דווינסק' הבין שצריך לנהוג אחרת מפני הנסיבות שהיו שם.

עוד סיפר: מרן הגאון ר"מ זצוק"ל לא עזב את ביהמ"ד בשבת עד שסודרו מקומות אירוח לכל האורחים.

שמע ממרן הגר"ז זצוק"ל שפעם היתה אסיפת רבנים בפטרבורג, באם להתיר ללמוד שפת הרוסית בישיבות. והרבה מהרבנים צידדו להיתר.

ומרן הגר"ח זצוק"ל מאד הקפיד עליהם - וכשנכנס לאסיפה לא אמר 'שלום' לאלו שהתירו.

גם מרנן בעל 'אור שמח' והגר"ע זצוק"ל נכחו באסיפה, והיו חילוקי דעות בינם למרן הגר"ח זצוק"ל. למחרת, בעוזבו את פטרבורג לחזור לבריסק אמר לבנו מרן הגר"ז זצוק"ל שצריכים להיפרד ממרן הגאון רבי מאיר שמחה זצוק"ל, ראה שמתמיהים בזה. אמר: "וואס - איך וועל לייקענען אז עהר (רבי מאיר שמחה) איז 'גדול הדור'!" (וכי אני יכול להתכחש לזה שרבי מאיר שמחה הוא 'גדול הדור'?)

אמר שאי אפשר לסמוך על ספרי סיפורים שכותבים על גדולי ישראל. ואפילו הספר שנכתב על מרן הגר"ח זצוק"ל עם הסכמת מרן הגר"ע זצוק"ל. כל אחד כותב סיפור איך שהוא רואה ומבין העניין. אבל בכל זאת זה עדיף מלהסתכל בדברים אסורים.

סיפר שמרן הגאון רבי איצ'לה מפוניבז' זצוק"ל היה צדיק נורא ואיום. היה עומד ע"י הסטנדר בקריאת התורה בפחד ורעדה. ראו שהמעיל שלו רועד בזמן ברכת התורה! סיפר שראה איך שמרן הגר"י מפוניבז' זצוק"ל אחרי לימודו בביהמ"ד נכנס לביתו ונפל על המיטה עם המגפיים מרוב חולשה.

פעם נשרפה עיירה ע"י פוניבז', והלך הגר"ל בעצמו עם 'בעל עגלה' בעגלה מדלת לדלת בפוניבז' לאסוף אוכל לאנשי העיירה שנשרפה.

מרן הגרא"י קמאי זצוק"ל היתה לו מזווה עמו כשנסע

– למצווה שעושים בצנעה! – והעוה"ב על מצווה שנעשית בצנעה הוא שונה לגמרי! (וכתב על כך דברי התעוררות לעצמו, ראה בספר עצמו 'בסערת אש')

פעם בזקנותו וחולשתו שאל בשלום אחד שאין תורתו אומנותו. ענהו שהוא לומד בכולל שע"י הישיבה בזמנו הפנוי מס' זבחים. השיב בכ"י: אני מקנא בו – שהוא לומד זבחים – ולי אין כח ללמוד. וכששמע שיש שיעור בעיר בשעה שלוש לפנות בוקר לאנשים שאח"כ הולכים לעבודתם, אמר: אני מקנא בהם – ומתבייש מהם!

ופעם כשראה לפניו חמישה חלקי ספריו 'אבי עזרי'. אמר בפליאה: איך כתבתי כל כך הרבה ואיך כתבתי על כל כך הרבה עניינים בתורה. והוסיף: טיפת הרים האחרונה שלי שפכתי בלימודי!

הכפר עמום בענייני הדרכה והנהגה, לדוגמא: לשואל בענייני חינוך אמר: סעיף בשו"ע הוא לדורות, והמשנה ממנו הוא בכלל אינו מאמין בתורת משה. שונה היא ההנהגה של גדולי ישראל לדורותיהם בענייני הכלל. ביד גדולי ישראל של אותו הזמן והתקופה לפסוק אם הנהגותיהם של גדולי ישראל בדור העבר שייכים גם לזמן הזה.

(א"ה: העמק דבר (במדבר ט"ו ט"ז) עה"פ "תורה אחת ומשפט אחד": ההוראות שמוסיפים חכמי כל דור נקרא 'תורה' וכו' – אבל הוראת חכמי הדור אויל בתר טעמא וכו' ע"ש בכ"ד).

בעניין החזרת שטחים תמורת שלום, אמר: אני רואה לדם ישראל שנשפך, ובאם נתגרה באומות העולם, נביא על עצמנו אסון, שכל העולם ישנאו אותנו. עוד אמר: אני דוגל ב'החזרת שטחים' משום אהבתי את ישראל – ושנאה ל'עשו'. והשמאל דוגל ב'החזרת שטחים' משום אהבתם את 'עשו' – ושנאת ישראל.

הקפיד מאוד שכל הפגישות בין גדולי ישראל בעניין גיוס בני ישיבות יהיו בהסתר והחלטותיהם ודרך הפעולה יהיו בסודיות מוחלטת בלי שום פרסום. כן שיבח מאוד מנהלי 'ועד הישיבות' שכל מעשיהם נעשים בהסתר. הפרסום של העניין רק מזיק.

פעם נפגש בסתר עם שר הביטחון (ש.פ.) בעניין גיוס בני ישיבות בבית מנהל 'ועד הישיבות' בירושלים, ולא ידע מזה שום אדם ואפילו בני הבית. ונודע מזה רק אחרי שנים רבות מפי השר שסיפר בהתרגשות על הפגישה.

לפגישה נסע כרגיל עם איש אמונו הרה"ג יחזקאל אסחייק שליט"א, ששכר רכב אחר כדי שלא יכירו

פעם אמר: אינני רוצה לאכול – ויהיה יותר קל לטלטל אותי בעת שמלווים אותי – אינני רוצה להכביד על אנשים!

פעם היה בערב שבת לפנה"צ בישיבה ולא ירד הביתה כלל. אמר: איך דארף אריין חאפען! (אני צריך לחטוף!) כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת. וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. אני עושה לביתי!

לעת זקנותו המופלגת. היה מתוודה הרבה בבכיות ובכרמעות על 'חטאיו'. בשבת בבוקר, אמר לי שבערב הרגיש מאוד לא טוב, והיה בטוח שזה סופו ורצה להתוודות – וביקש שאומר איתו וידוי. ואמר את נוסח 'אשמנו בגדננו' עד הסוף (תשנ"ב). והוסיף בוידוי ואמר: ניט גילערנט! – ניט גידאווענט! (לא למדתי – לא התפללתי!) לפעמים ביקש שיאמרו איתו וידוי דרבינו ניסים.

היה אומר וידוי 'אישי' באדיש. וכשניסו לומר לו שדברים שאמר על עצמו אינם נכונים. השיב: אל תהיו מליצי יושר עבורי! עוד אמר לנו: שלא יאמרו עלי הספרים – אין מה לדבר עלי!

פעם ביזוהו ברבים, והפריעו לו בעת שנשא דברי חיזוק. כיוון שחשש שמא יצאו מזה מחלוקות, מיד למחרת פרסם מודעה בעיתון בשמו שלא היתה שום פגיעה, ושלא להיתפס או להתייחס לזה כלל!

כשהיה מתאונן על מצבו ושח על הפחד שלו מיום הדין, אמרו לו שיש לו כ"כ הרבה זכויות בהרצת התורה ובזכות הרבים ועוד. ענה: אבל זה כולם יודעים – ואינו רומה מצווה שיודעים עליה

יותר אבל לא שמים דגש חזק על יראת שמיים. אמר: אינני יכול להכריע בזה. יר"ש בלי תורה לא טוב – ותורה בלי יר"ש לא טוב. והוסיף: ישיבה שלומדים שם לאט – צריכים לסגור על מנעול.

בשמחת תורה כיבדוהו להיות 'חתן תורה'. שאלתי אותו מה עם קידוש 'חתן תורה'. השיב: צריכים להיות 'חתן' לתורה! והכיבוד של 'חתן תורה' אינו אלא לשון מושאל.

בזקנותו ישבתי בר"ה על ידו בתפילה, כדי לתומכו ולסייע לו משום חולשתו. אמר לי: אולי זו עצלות. אמרתי לו בבדיחותא 'בן תשעים לשוח' לא מובא בהלכה! השיב: יש שזכו להתנהג בזה 'לפנים משורת הדין'!

ופעם אמר לו הרופא שלא יעלה לישיבה להתפלל. אמר לו: איך בין דאך א איד! (הרי אני יהודי!) ופעם אמרו לו שהוא נראה טוב. השיב: הלואי שיהיה 'תוכו' כבר!

פעם כשאמר לי שלא למד, שתקתי. אמר: אתה הרי יודע שלא למדתי! ענה א' הנוכחים, רה"י כן למד! השיב לו: אתה מעיד עדות שקר!

אמרתי לו שמרן הח"ח צוק"ל אמר שאדם גם על עצמו אסור לדבר לה"ד. השיב לי: איך בין זיך מוחל! (הריני מוחל את עצמי!).

בצאת יו"כ מעיין בשו"ע אה"ע וזה לא היה כדרכו. אמר: כיבדוני בישיבה בעת אמירת 'כל נדרי' להחזיק הס"ת ביד. ובזמן שהחזקתי הס"ת ביד עשיתי חשבון הנפש על מה שעבר עלי במשך השנה. ונזכרתי שיעצתי לשואל בעניין הלכתי חמור לשאול שאלת חכם. וחוששני שהיה טעות בפסק שפסקו בזה, ונכשלתי בזה ב'עצה שאינה הוגנת'. ע"כ אני מעיין כעת בשו"ע אה"ע ללמוד שוב ההלכה לבדוק הדבר. האם משהו נכשל על ידי!

היה אומר: בעולם האמת אין לאדם לא 'אבא' – ולא 'אמא' – ולא 'בנים'. רק ה' בלבדו! – עם האמת!

כתב בצוואתו בתו"ד: ויען שראיתי שגדולי עולם כמו הגרעק"א צוק"ל ובעל ה'נתיבות' צוק"ל ציוו בצוואתם לקיים בהם דין ד' מיתות אחרי הפרידה, גם אני מבקש שיעשו כן עמדי אחרי הפרידה, בצנעה ולא לפרסם, ואף שאין לי שום ידיעה בזה, וה' יכפר בעדי, ואני מבקש שלא לשנות מכל מה שאני כותב, ע"ש.

אך לימים, אמר לאיש אמונו הרה"ג רבי יחזקאל אסחייק שליט"א, ובנוכחותי: מה שכתבתי בצוואה שיעשו לי ארבע מיתות בי"ד – שלא יעשו זאת, 'משום שנראה כיוהרא'.

קיבל בדואר מעטפה עם חבל בתוכה והבין הרמז מה שהתכוון השולח.

ציווה שיקברו את המעטפה ומה שבתוכה איתו בקבר. ושמר המעטפה בכספת שלו כל השנים. וכתב עליה בכ"י: קיבלתי ביום זה וזה. כן ציווה שיקברו איתו ה'פאשקווילים' שכותבים נגדו. באומרו: הביונות שאדם מקבל בעוה"ז – בעוה"ב יעזרו לו מאד להקל מעליו את דינו. וכל שכן הביונות שאדם מקבל על קידוש ה'! 'כבוד' שאדם מקבל בעוה"ז מוריד משכרו בעוה"ב! 'ביזיון' שאדם מקבל בעוה"ז מוסיף לשכרו בעוה"ב!

יום אחד הגיעה אשת תלמיד חכם, רב עיר, והתלוננה שרודפים את בעלה ברדיפות שונות. קם ממקומו והוציא מהכספת את המעטפה עם החבל והרגיע אותה, שהראה לה איך שרודפים גם אותו. (אע"פ שגם לו היתה ביקורת על אותו רב).

בחור שהסתפק האם ללמוד בישיבה מפורסמת שלומדים מאד באיטיות וללא הספק אבל יש שם דגש חזק על יראת שמיים, או ללמוד במקום שמספיקים

בדרכים, שאם יגיע למקום שאין בו מזווה או שיש חשש על כשרותה, יקבע את המזווה שלו. ובתו ע"ה מרים שהיתה צעירה מאוד כבת 12 ישבה בחדר וראתה את המזווה שלו והסתכלה בה ומצאה בה טעות שחסרה מילה.

מרן צוק"ל ניהם הורים שנפטרו להם תינוק וסיפר בשם מרן הגרי"ז צוק"ל שהעיר 'וואלוז'ין' נחלקה על ידי גשר. בצד א' הי' מרן הגר"ח מוואלוז'ין צוק"ל, ובצד השני היה הרב רבי אליה. לרבי אליה לא היו ילדים הרבה שנים. ולהגר"ח צ"ל בנו של מרן הגר"ח צוק"ל היה ילד שנפטר בגיל שנה והיה מאוד שבור מזה. אמר לו אביו הגר"ח צ"ל: "הצעד שלך אוף רבי אלי' גיזאגט". (לרבי אליה אין ילדים כלל, והיה שמח עם ילד לשנה).

לרבי אליה נולד בן כעבור תקופה. וכשהיה בגיל שנה חלה מאוד במחלת 'טיפוס'. ובשעה שהתפלל רבי אליה על יד מיטת חוליו של התינוק, אמר: "ניט דאס האט רבי חיים גימיינט – ניט דאס האט רבי חיים גימיינט!" (לא לזה רבי חיים התכוון – כשאמר "אוף רבי אליה געזאגט") והילד הבריא.

מרן הגרי"ז צוק"ל סיפר שמרן הגר"ח צוק"ל, היו לו שערות לבנות עוד בצעירותו. והיה אומר שכל שיערה לבנה זה עוד 'פאוואצקע'! (מכתב הזמנה לבית משפט) והיה מסתכל על שערותיו ועל כל שיערה ואומר: "מען שיקט מיר נאך א 'פאוואצקע'!"

מרן הגר"א צוק"ל נסע לפטרבורג בזמן מלחמת העולם הראשונה להשתדל שלא יגייסו את מרן הגר"א קוטלר צוק"ל לצבא. בדרך חזר על מסכת זבחים עד דף ע'.

בספר אפשר לגלות אפיזודות ותמרורי דרך רבים אודות שקידה בתורה כחד מקמאי – כי היא חיינו ואורך ימינו, ולמרות זאת ועם זאת מרן לא החזיק טיבותא לנפשיה והיה בעל ענווה מדהימה וגם הרבה להסין את עצמו תמיד לקראת יום הדין לעלמא דקשומט והיה ירא מיום הדין הגדול והנורא. להלן חלקיקים מתוך הרשימות אודות ענווה ויראת שמיים.

פעם נכנסתי אליו לשתות 'לחיים' במוצאי יו"כ. והיה רכון על השולחן ומעיין בשו"ע אבן העזר. כשנכנסתי אליו, סימן לי בידיו שלא אפריע לו. כשפסק לעיין בעניין, שאלתי אותו פשר הרבר שמיר

{16 מוסף שבת קודש}

ואחר האש קול דממה דקה

המושך מעמוד 17

את רכבו שהיה רגיל לנסוע בו. וכן השר לבש בגדים משונים להסתירו שלא יכירוהו עוברים ושבים.

בפ"ת הרבו בהפגנות ומחאות בשבתות נגד חילול שבת במקום. וההפגנות לא היו לרוחו. אמר: כשם שיש איסור להתגרות בעכו"ם – כן יש איסור להתגרות 'בחילונים'. אם אחד לא אחראי יזרוק אבן על שוטר ויהיו ויכוחים – יש בזה 'סכנה'! והוסיף: אם הפגנות אלו יגרמו שיגייסו בחור אחד לצבא – לא היה כדאי כל ההפגנות.

וסיפר שבעיר וילנא ברחוב שמרן הגר"ע זצוק"ל היה גר בו, היו חנויות יהודיות פתוחות בשבת ומרן הגר"ע זצוק"ל לא מחה ע"ז. והוסיף: אני לא יודע למה – אבל כך היה! וכדי למחות, היה מרן זצוק"ל בעצמו נכנס אחרי קבלת שבת לחנויות יהודיות הפתוחות בוילנא – והיה אומר להם – "א גוט שבת!"

אמר: בהפגנות אי אפשר שיהיה שליטה ואחריות על ההתנהגות של כל המשתתפים. וכשאחד נעצר והוא בבית האסורים – זה כתם רוחני וגופני עבורו לכל ימי חייו – ומי שגורם לזה, יתבע ע"ז. שאל: מי ה'אדם גדול' האחראי שלוקח אחריות על זה!

העצה היחידה להתחזק בלימוד התורה ולא להיגרר ולילך אחר ההפגנות, כי לימוד התורה מחזק יותר מהפגנות ואז אנחנו נעבור ונצא ממצב זה ג"כ. ובני הישיבות צריכים להתחזק בלימוד התורה – ואסורים ללכת להפגנות – וההצלה תבוא מהקב"ה שיעזור... כי כל הבריא נבראה רק בשביל התורה כמש"כ רש"י "בשביל התורה שנקראה ראשית..." (מכתבים ומאמרים) אנו ציבור החרדים לדבר ה' מתנגדים בתוקף לממשלה זו... וחושבים שלכן בני הישיבות שיחי' יכולים להשתתף בהפגנות נגד הממשלה. לכן אבקשכם לפרסם בין בני הישיבות... שאסור לבני הישיבות ללכת להפגנות. (מכתבים ומאמרים) יש להיזהר לא ללכת נגדם בדרך אלימות... אפשר לנהל ויכוחים, אבל יש להישמר מאלימות. לא זו דרכנו... כך היא דרכה של תורה. וכפרט צריכים להקפיד בני תורה, שצריכים להיות נקיים לגמרי, הן מצד עצמנו והן משום שהרחוב מחפש תמיד פגמים אצל בני תורה. (מכתבים ומאמרים)

פעם סירב לצרף חתימתו על כרוז נגד חפירות במקום שהיה חשש לחילול קברי הקדמונים, כי באותה תקופה עצרו כמה מפגינים חרדים וחשש שההפגנות עלולות להביא לידי שפיכות דמים ולחילול ה' ולחילול כבוד התורה.

כשנפתחה חנות תועבה בת"א אמר שיש לעשות כל השתדלות שתיסגר אבל לא באלימות. והיו שני בחורי ישיבה ששרפו החנות ונעצרו ע"י המשטרה וג"א כתב שעשו קידוש ד'. אמר: לא היה בזה קידוש ד'. אבל עכשיו שנעצרו חייבים להשתדל לשחררם משום "לא תעמוד על דם רעך". (א"ה: למחרת האירוע הייתי בירושלים אצל הגאון רי"ד סולובייציק זצ"ל ואמר לי, שזה לא תפקיד של 'בחורי ישיבה')

כששמע שמפגינים על יד המשטרה על זה. אמר: בעקבתא דמשיחא אין שואלין ואין דורשין – כל א' חושב עצמו לחכם. עוד אמר. "ההפגנות בטח לא הדרך – ואינו פתרון – ההפגנות רק יכולות לעשות בעיות לבחורי ישיבות בעניין גיוסם לצבא!"

והנאום הוא דבר שניתן ללמוד אותו.

שמעתי על קיומם של 'קורסים' מיוחדים אשר מטרתם לפתח את הביטחון העצמי ואת כושר הדיבור. על פי עדויות משתתפי קורסים אלו עולה כי הדבר מועיל לפתח כושר דיבור וכושר שכנוע. אך מסתבר, כי ישנם שבטבעם לא יתאפשר להם להיות דרשנים גדולים עקב ביישנותם. ומאידך, יש המעריכים את עצמם בלתי מוכשרים לדבר ברבים, ויש בכוחם לפתח את כישרון הדיבור ויכולת לייצר מסוגלות לכך.

בעיה קשה העומדת בפני כל נואם היא 'אימתא דציבורא' אשר סיבתה היא, פחד וחשש מפני כישלון בעת הדרשה. כישלון מילולי או כישלון רעיוני. כאשר הדרשה קולחת, אט אט מתפוגג לו הפחד והדרשן מקבל ביטחון עצמי.

עצה טובה לכך היא להתכונן היטב לדרשה. שהדברים יהיו שגורים בפיו, או אז הדיבור השוטף יגביר את בטחונו העצמי ויסלק ממנו את תחושת האימה והפחד. כדאי לכל הפחות, שהחלק הראשון של הדרשה יהיה ברהיטות לשון, כך ינסך בו האומץ שהנה הדברים קולחים מתוך פיו.

סיבה נוספת ל'אימתא דציבורא' היא כאשר נדמה למדבר, שהציבור אינו מזדהה עם דבריו. פעמים שהכרת פני השומעים מביעה חוסר שביעות רצון. לעתים נדמה, שאף קיים יחס של זלזול מצד השומעים. משום כך חשוב מאד להתאים את תוכן הדרשה ורמתה, לאופי ולסגנון השומעים ולנסות כבר עם תחילת הדרשה ליצור הזדהות ויחס אוהד מצד השומעים.

פנים מסבירות ומחייכות גם כן תורמות הרבה לרכישת אהדת הקהל, מה שאין כן מבע חמור סבר וקפדני המעורר את רחיית השומעים.

האם בדרשה במו בשיעור צריך פח הפברה?

הרב גולד: בהחלט שכן! מלבד התועלת בבהירות הדברים, דבר נוסף שחשוב לציין הוא, כי יש צורך להתאמץ בהעברת המסר של הדברים, בכדי שלא יבואו השומעים לטעות בכוונתו של המשמיע. בחלק האגדתא יש צורך להבהיר היטב את המסר של הדברים כדי שלא יבואו לטעות בכוונת הדברים שנשמעו. דווקא באגדתא הטעות יותר מצויה מאשר בחלק ההלכה. השומע עלול להעמיס בהם כוונות מכוונות שונות.

שמעתי ממרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל שהתלונן על תופעה, שאנשים בודים מליבם רעיונות והשקפות ומתהדרים באצטלה של גדולים כדי לבסס את דעתם והשקפותיהם הפרטיים. הסיבה לכך היא, כי בנקל אפשר לטעות בכוונה של דברי מוסר המופיעים כרעיונות מופשטים.

משום כך, על המדבר לעשות מאמץ גדול שדבריו יהיו מובנים היטב. מוסברים כהלכה. ומבוארים ומבוררים כל צרכם.

יש לזכור את דברי חז"ל במדרש: "המוציא דברי תורה מפיו ואינם ערבים על שומעיהם נוח לו שלא אמרן".